

УДК 005.336:338.1]:004

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Сиротюк Г. В.

кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
ім. С.З. Гжицького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8740-7959>

Янковська К. С.

кандидат економічних наук, доцент
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
ім. С.З. Гжицького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7371-1178>

У сучасних умовах глобальної економіки цифрові технології перетворюються на ключовий ресурс стратегічного розвитку підприємств, формуючи принципово нові моделі конкуренції, інновацій та взаємодії з ринком. Технологічна трансформація охоплює всі сфери господарської діяльності – від виробничих процесів до маркетингу та управління ланцюгами постачання, впливаючи не лише на внутрішню ефективність, а й на здатність підприємства утримувати й посилювати свої позиції на ринку. Таким чином, цифровізація стає головною рушійною силою формування конкурентних переваг і визначальним чинником довгострокової стійкості бізнесу.

Цифрові технології радикально змінюють природу конкуренції. На традиційних ринках конкурентна боротьба базувалася на ресурсах, масштабах виробництва, рівні капітальних вкладень та доступі до сировини. У цифрову епоху ключовим активом стають дані, швидкість обробки інформації, здатність до інновацій та гнучкість бізнес-моделі.

В свою чергу розвиток конкуренції сприяє розвитку цифрових технологій, що робить їх основними інструментами в конкурентній боротьбі за ринки збуту та споживача [1].

Широке поширення технологій штучного інтелекту, великих даних (Big Data), Інтернету речей (IoT), хмарних сервісів, блокчейну та автоматизації створює умови, за яких навіть невеликі компанії здатні конкурувати з великими корпораціями, використовуючи цифрові інструменти для підвищення ефективності, персоналізації продуктів та оптимізації витрат. Це зумовлює появу нового типу конкуренції – цифрової конкуренції, де швидкість адаптації та інноваційність стають важливішими за класичні виробничі потужності.

Нижче представлено основні напрями впливу цифрових технологій на конкурентоспроможність підприємств (табл. 1).

Отже, цифрові технології стають фундаментальним інструментом посилення конкурентних позицій підприємств у динамічному ринковому середовищі. Вони не лише покращують операційні процеси, а й створюють умови для інновацій, стратегічного розвитку та зміцнення взаємодії з клієнтами. Підприємства, що активно впроваджують цифрові рішення, отримують стійкі переваги та здатність швидко реагувати на виклики трансформаційної економіки.

Переваги цифрових технологій найбільш очевидні у сфері операційної діяльності. Використання автоматизованих систем управління, роботизації, аналітики даних і прогнозних моделей дає можливість:

- скоротити витрати на виробництво та логістику;
- зменшити кількість помилок, характерних для ручних процесів;
- прискорити виконання операцій;
- запровадити контроль якості в режимі реального часу.

Основні напрями впливу цифрових технологій на конкурентоспроможність підприємств

Напрямок впливу	Сутність підсилення конкурентоспроможності	Технології
Підвищення операційної ефективності	Зменшення витрат, автоматизація процесів, прискорення виробництва та логістики	ERP-системи, автоматизація, роботизація, IoT
Оптимізація управління та прийняття рішень	Підтримка рішень на базі даних, прогнозування попиту, управління ризиками	Big Data, аналітика, машинне навчання, BI-системи
Інновації у продуктах і послугах	Створення нових цифрових продуктів, персоналізація пропозицій	3D, AR/VR, цифрові платформи
Розширення ринків і каналів збуту	Доступ до глобальних ринків, цифровий маркетинг, електронна комерція	CRM, e-commerce, таргетинг, соціальні платформи
Покращення взаємодії з клієнтами	Вища якість сервісу, персоналізований підхід, омніканальність	Чат-боти, CRM, мобільні додатки
Підвищення прозорості та контролю	Моніторинг процесів у реальному часі, прозорість ланцюгів постачання	IoT, блокчейн, цифрові двійники
Безпека й захист даних	Захист активів, безперебійність роботи, довіра клієнтів	Кібербезпека, шифрування, системи контролю доступу
Гнучкість і швидкість адаптації	Швидке реагування на зміни ринку, масштабування бізнесу	Хмарні технології, DevOps, SaaS

Впровадження систем ERP, CRM, MES та SCM дозволяє комплексно управляти ресурсами, продажами, виробництвом та взаємодією з постачальниками, що формує значну конкурентну перевагу за рахунок гнучкості та точності управлінських рішень.

Цифрові технології забезпечують підприємствам доступ до нових ринків, бізнес-моделей та продуктів. Завдяки штучному інтелекту та аналітиці даних компанії можуть створювати унікальні персоналізовані рішення, прогнозувати потреби клієнтів, запускати цифрові сервіси та інтегрувати інновації у традиційні продукти.

Блокчейн-системи застосовуються для підвищення прозорості угод і зменшення транзакційних витрат, тоді як технології 3D-друку дозволяють випускати прототипи та кінцеві продукти швидше й дешевше. Разом це формує стійку інноваційну перевагу, що сприяє зміцненню ринкових позицій підприємства.

У цифрову епоху клієнт стає центральним елементом бізнес-моделі. Компанії, що активно використовують цифрові технології, мають можливість збирати великі обсяги інформації про поведінку споживачів, їхні уподобання та потреби.

Як підкреслює Г. Рачинська, ключовим для підприємств, що впроваджують цифрові платформи з метою взаємодії зі споживачами, є орієнтація на клієнта, розвиток відносин із ним та цифровізація клієнтського досвіду через онлайн-магазини, мобільні додатки та соціальні мережі. Завдяки цьому підприємства не лише зберігають лояльність наявних клієнтів, а й отримують можливість розширювати свою базу за рахунок нових каналів продажу та взаємодії [2].

Такі інструменти, як штучний інтелект, машинне навчання та аналітика персональних даних дозволяють: формувати індивідуальні пропозиції; передбачати поведінку клієнтів; підвищувати рівень лояльності; оптимізувати маркетингові кампанії.

Цифрові канали комунікації стають не лише інструментом продажу, а й механізмом забезпечення конкурентоспроможності завдяки доступу до нових сегментів ринку та підвищення якості сервісу.

Цифрові технології сприяють створенню «розумних» ланцюгів постачання, що працюють синхронно, прозоро та ефективно. Використання IoT-сенсорів, GPS-навігації, RFID-тегів і автоматизованих платформ дає змогу в режимі реального часу отримувати дані про транспортування, стан продукції, місцезнаходження товару та обсяг запасів.

Це підвищує надійність ланцюгів постачання, скорочує логістичні витрати і зменшує ризики перебоїв, що є критичним у конкурентній боротьбі, особливо у високотехнологічних і швидкозмінних галузях.

Підприємства, що впроваджують цифрові технології, стають більш гнучкими й швидко реагують на зміни ринку (табл. 2).

Таблиця 2

Основні стратегічні переваги цифровізації підприємств

Напрямок	Стратегічні переваги	Пояснення
Підвищення ефективності	Оптимізація процесів	Автоматизація рутинних операцій, зменшення витрат часу та ресурсів
Покращення прийняття рішень	Аналітика та прогнозування	Використання великих даних та AI для точного прогнозування та стратегічного планування
Інноваційний розвиток	Швидке впровадження нових продуктів та послуг	Цифрові платформи дозволяють тестувати та запускати інновації швидше, ніж традиційні підходи
Розширення ринків	Доступ до глобальних ринків	Електронна комерція, цифровий маркетинг
Підвищення конкурентоспроможності	Гнучкість і адаптивність	Швидка реакція на зміни ринку, підвищення якості продукції та послуг
Покращення взаємодії з клієнтами	Персоналізація та омніканальність	CRM-системи, цифрові сервіси, інтеграція комунікаційних каналів
Зниження ризиків	Прозорість та контроль	Цифрові системи обліку, аналітика ризиків, моніторинг процесів у режимі реального часу
Розвиток людського капіталу	Підвищення кваліфікації персоналу	Електронне навчання, платформи для підвищення компетенцій

Цифрові технології мають мультиплікативний вплив на розвиток підприємств: вони не лише оптимізують окремі процеси, а й формують нові бізнес-моделі, змінюють принципи взаємодії з ринком і відкривають нові можливості для стратегічного зростання.

У довгостроковій перспективі конкурентоспроможними будуть ті компанії, що:

- інтегрують цифрові інструменти у всі бізнес-процеси;
- активно застосовують аналітику даних;
- інвестують у розвиток персоналу;
- формують культуру інновацій;
- забезпечують високий рівень кібербезпеки;
- розробляють гнучкі та стійкі бізнес-моделі.

Отже, цифровізація стає не просто інструментом підвищення ефективності, а фундаментальним елементом конкурентної стратегії підприємства.

Список використаних джерел

1. Вербівська Л., & Буринська О. Використання цифрових технологій у підприємницькій діяльності. *Економіка та суспільство*. 2024. № 16. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-84>
2. Рачинська, Г. В. Засади цифрової економіки в інфраструктурі сучасного бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-107>